

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Satakuntaliitto toteaa, että digikompassin kansalliset tavoitteet korostavat digitalisaatiokehityksen merkitystä yhteiskunnan eri sektoreille. Digitaalisuus ja datatalous vaikuttavat arkipäiväiseen elämään sen kaikilla osa-alueilla kuten koulutuksessa, palvelujen ja kulutushyödykkeiden hankinnassa, sosiaalisessa kanssakäymisessä, saavutettavuudessa sekä arjen turvallisuudessa. Digitalisaatio on sekä toimintatapojen uudistamista, prosessien digitalisointia, että palveluiden sähköistämistä. Digitalisaatio parantaa tuottavuutta, luo uusia arvoketjuja ja liiketoimintamahdollisuuksia sekä palveluja mm. tekoälyn, automaation ja robotiikan osaamisen hyödyntämisen kautta. Digitalisaatio edistää paikasta riippumatonta työn tekemistä ja yritystoimintaa sekä tukee monipaikkaisen elämisen mahdollisuuksia ja tuo palveluja saataville sijainnista riippumatta. Siten digitalisaatio vähentää osaltaan myös liikenteestä aiheutuvaa ympäristökuormitusta. Digitalisaation, automaation ja tekoälyn käytön ja sovellusten yleistyessä korostuu myös digitaalisten taitojen ja valmiuksien merkitys.

Satakuntaliitto painottaa, että kunnat, kaupungit ja maakunnat ovat keskeisessä asemassa kansallisten tavoitteiden toteuttamisessa, joten tulisi huomioida resurssien kohdentaminen. Strateginen kokonaisuus tulisikin alueilla kytkeä maakunnallisiin aluekehittämislainsäädännön mukaisiin strategiaprosesseihin vahvistaen kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyyksien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Satakuntaliitto toteaa, että lausunnon kohteena olevassa luonnoksessa haasteita ja mahdollisuuksia on kuvattu kattavasti. Luonnoksessa on tunnistettu haasteita ja mahdollisuuksia datatalouden kasvun, osallisuuden, turvallisuuden, osaamisen, vihreään siirtymän, investointien ja uusien ratkaisujen näkökulmasta.

Satakuntaliitto korostaa kuitenkin, että digitalisaation vaatima ajattelutavan muutos pitää tapahtua kokonaisvaltaisesti. Esimerkiksi oppilaitoksien, yhdistyksien, kuntien, kaupunkien ja pk-yrityksien rooli ajattelutavan muutoksessa on merkittävä. Jotta Suomi pääsee mukaan datatalouden kasvuun, tarvitaan syvempää toimijoiden välistä yhteistyötä digitalisaation hyödyntämisessä. Ajattelutavan muutos vaatii yhteistyötä eri toimijoiden välillä, paikallistuntemusta sekä alueellista koordinaatiota. Satakuntaliitto painottaa, että myös maakunnat ovat keskeisessä asemassa kansallisten digitalisaation ja datatalouden tavoitteiden toteuttamisessa,

Luonnoksessa mainitaan, että Suomessa on kansainvälisesti kiinnostavaa osaamista esimerkiksi kvanttiteknologioiden kehittämisessä, maailmanluokan tekoälytutkimuksessa ja maailman kärkeä olevassa 6G-teknologian kehittämisessä. Esimerkkeinä mainitaan mm. esimerkkejä hukkalämmön hyödyntämisestä rakennusten lämmityksessä sekä Kajaanissa sijaitseva maailman nopeimpiin kuuluva LUMI-supertietokone. Huomion arvoista on myös että, Satakunnassa sijaitsee yksi Euroopan merkittävimmistä robotiikka-, IoT-, tekoäly- ja automaatioyritysten klustereista (Robocoast – verkosto).

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Satakuntaliitto toteaa, että esityksen laadintaprosessissa on tunnistettu keskeisiä ja ajankohtaisia osaamisen ja koulutuksen muutostekijöitä kuten esim. väestönmuutos, eriarvoistuminen, teknologian kehitys sekä työn ja ympäristön tilan muutokset. Digitaalisen koulutuksen ja osaamisen palveluja tulee alueilla kohdentaa huomioiden myös työvoiman ulkopuolella oleva väestö. Kansallisen digitaalisen kompassin tavoitteena on luoda edellytyksiä alueiden digikyvykkyyksien vahvistamiseen.

Satakuntaliitto toteaa, että teknologinen kehitys muuttaa osaamistarpeita ja vaikuttaa siihen, millaista sivistystä ja millaisia perustaitoja koulutusjärjestelmän tulisi tuottaa. Digitalisaation, automaation ja robotiikan kiihdyttämän työelämän rakennemuutoksen vuoksi työmarkkinoilta poistuu tehtäviä, mutta pitkällä aikavälillä tilalle syntyy uusia, usein osaamisvaatimuksiltaan vaativampia tehtäviä. Jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuus on keskeinen, ja tarjoaa digitaalisia tietovarantoja ja palveluita sekä toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti alustamaista toimintatapaa oppijan ja jatkuvan oppimisen alustaksi. Jatkuva oppiminen ja oman osaamisen vahvistaminen suojaavat ihmisiä muutosten keskellä.

Satakuntaliitto tuo esille, että työelämän murros edellyttää monipuolista osaamista eri koulutusasteilta. Opettajilta, muulta henkilökunnalta ja oppijoilta digitalisoitua koulutus edellyttää uusia taitoja ja valmiuksia.

Satakuntaliitto painottaa, että kansallisen ja alueellisen jatkuvan oppimisen ja osaamisen vahvistamisessa merkityksellistä on vahvistaa kumppanuuksia yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Tässä aluekehittämisilainsäädännön mukaisesti laadittavilla maakuntaohjelmilla on keskeinen rooli, sillä ne osaltaan luovat alueilla puitteet kumppanuuksille ja kehittämiselle. Digitaalisen kompassin strateginen kokonaisuus tulisikin alueilla kytkeä maakunnallisiin strategiaprosesseihin vahvistaen

kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyyksien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Satakuntaliitto toteaa, että yhdyskuntakehityksen osalta digitalisaation ja digivihreän siirtymän mahdollisuudet tulee huomioida ilmastonmuutoksen hillinnän, vähähiilisten liikkumis- ja kuljetuspalveluiden, elinkeinoelämän toimintaedellytysten, asumisen, laadukkaan elinympäristön ja kulttuuriympäristön sekä luonnon monimuotoisuuden osalta. Digitaalisten palveluiden sekä paikkariippumattoman yritystoiminnan ja työtä tukevien tietoliikenneyhteyksien saatavuutta on edistettävä koko maassa.

Satakuntaliitto tuo esille, että satakuntalaisessa toimintaympäristössä teollisuuteen, energiantuotantoon, ruuantuotantoon ja maa- ja merikuljetuksiin liittyvät digi- ja datatalouden turvallisuuskysymykset ovat keskeisiä myös kansallisen huoltovarmuuden osalta. Kyber- ja tietoturvasuhteisuus on osa erilaisten organisaatioiden turvallisuutta ja tämä ulottuvuus korostuu automaation ja robotiikan osaamisen Satakunnassa. Liikennejärjestelmän ja tietoliikenteen tulee mahdollistaa kattavat, turvalliset ja sujuvat yhteydet elämiselle ja yritystoiminnalle Satakunnassa ja koko maassa. Digitaalisen kompassin strateginen kokonaisuus tulisikin alueilla kytkeä maakunnallisiin aluekehittämislainsäädännön mukaisiin strategiaprosesseihin vahvistaen kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyyksien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Satakuntaliitto toteaa, että elinkeinoelämän ja yritysten kilpailukyky on riippuvainen tehokkaasta ja toimintavarmasta logistiikasta. Tähän kytkeytyvät mm. digiyhteydet ja infrastruktuuri ml. satamat, lentokenttä, rataverkko ja muut väylät alempiasteinen tieverkko mukaan lukien. Koska tavaralogistiikasta suuri osa nyt ja tulevaisuudessakin kulkee tieverkostossa, tieverkon ylläpitäminen ja liikenteen älykkäiden ja kestävien, päästöjä vähentävien digiratkaisujen kehittämistä tarvitaan.

Satakuntaliitto toteaa, että hallituksen esitys parhaimmillaan selkeyttää erityisesti pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen osalta digitalisaation palvelujen koordinaatiota, kunhan huomiota kiinnitetään koko palvelutarjonnan ketjuun ja huomioidaan myös kuntakentän toimijat. Nykyistä niukemmilla resursseilla tulisi saavuttaa suurempi vaikuttavuus yritysten kilpailukykyyn vahvistamisen ja kansainvälisen liiketoiminnan kasvun kautta.

Satakuntaliitto tuo esille, että Satakunnassa on kansanvälisesti merkittävä teknologiametallien tuotannon ja jatkojalostuksen ekosysteemi, joka kasvaa digitalisaation ja vihreään kasvuun liittyvän sähköistymisen luoman metallien kysynnän ja kiertotalouden kautta. Kasvun vauhdittamiseksi tavoitellaan syvempää yhteistyötä digitalisaation hyödyntämisessä sekä sähköistymisen luoman kasvun mahdollisuuksien ymmärtämisessä.

Satakunnassa on monipuolinen metsäteollisuuden keskittymä, jonka uudistumiseen ja kilpailukykyyn vaikuttavat meneillään ja suunnitteilla olevat merkittävät investoinnit, digitalisaatio, uuden

teknologian käyttöönotto, uusien puupohjaisten tuotteiden kehittäminen, ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen, resurssitehokkuus ja kiertotalous. Satakunnan kiertotaloutta vahvistetaan edistämällä toimijoiden yhteistyötä ja sitoutumista sekä osaamista. Tavoitteena on edistää kiertotaloutta ja puhtaiden ratkaisujen kasvavia mahdollisuuksia Satakunnassa sekä kehittää älykkäitä ja energiatehokkaita logistiikka- ja liikkumisratkaisuja digitalisaatiota hyödyntäen sekä ottaa käyttöön uusia toimintatapoja ja teknologioita.

Satakunnan sinisen talouden vahvuudet kytkeytyvät meriklusterin ja meriteknologian sekä laajemmin veteen liittyvään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. Tavoitteena on edistää merialuesuunnittelun tavoitteiden toteutumista sekä uusien teknologioiden, digitalisaation ja robotiikan käyttöönottoa ja pilotointia meriklusterissa. Satakunnan elämystalouden vahvuutena ovat matkailupalvelut ja tapahtumat sekä hyvinvointia edistävät taide-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Tavoitteena on edistää mm. matkailun vastuullista kehittämistä sekä digitalisaatiota.

Digitaalisen kompassin strateginen kokonaisuus tulisikin alueilla kytkeä maakunnallisiin aluekehittämissäädännön mukaisiin strategiaprosesseihin vahvistaen kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyyksien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Satakuntaliitto toteaa, että ihmiskeskeiset julkiset palvelut sekä palvelujen digitaalinen saavutettavuus mahdollistaa sen, että maakunnan asukkaat pääsevät tasa-arvoisesti palvelujen ääreen ja siten on mahdollista vähentää myös liikkumisen tarvetta. Digitalisaatio luo edellytyksiä ympäristövastuullisille ja käyttäjäystävällisille ratkaisuille. Digitalisaatio edistää paikasta riippumatonta työn tekemistä, opiskelua, yritystoimintaa ja palveluja sekä tukee monipaikkaista elämää, kehittymistä ja kasvua. Digitaalisten palveluiden helppokäyttöisyyden ja digiopastuksen saatavuuden varmistaminen edistää palvelujen saavutettavuutta. Logistiikan toimivuus on tärkeä osa toimivaa arkea ja elinkeinoelämän kilpailukykyä. Älykkäät, digitaaliset ja vähähiiliset liikenne-, liikkumis- ja logistiikkaratkaisut mahdollistavat henkilöiden, tavaroiden ja tiedon sujuvat yhteydet.

Digitaalisen kompassin strateginen kokonaisuus tulisikin alueilla kytkeä maakunnallisiin aluekehittämissäädännön mukaisiin strategiaprosesseihin vahvistaen kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyyksien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Digitaalisen kompassin avaintulokset osaamisen osa-alueen osalta ovat mielestämme esitetty tarkoituksenmukaisesti. Lausunnossa todetaan, että Suomi on tähän asti ollut kokoaan suurempi toimija EU:ssa digitalisaation ja datatalouden kysymyksissä ja että suomalaisten yritysten tulisi päästä ko. toimialojen nopeaan kasvuun mukaan myös tulevaisuudessa, esimerkiksi panostamalla huippuosaamisen koulutukseen ja tutkimukseen.

Lausunnonssa mainitaan että, jotta Suomi voi toimia alan suunnannäyttäjänä, meidän on tehtävä merkittäviä panostuksia jatkossakin tutkimukseen ja osaamiseen sekä uudenlaisten toimintamallien ja –kulttuurien kehittämiseen. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan alueellinen saavutettavuus on erittäin merkittävä osaamisen, hyvinvoinnin ja alueen elinvoiman kannalta.

Huomion arvoista on myös että, Satakunnan aluetalouden muutosjoustavuuden lähtökohtina ovat esim. hyvinvointi- ja terveysteknologiaosaaminen, automaatio-, robotiikka-, data-analytiikka-, tekoäly- ja pelillisyysoosaaminen. Digitaalisen osaamisen avaintuloksena tulisi esittää myös Satakunnassa sijaitsevan yhden Euroopan merkittävimmistä robotiikka-, IoT-, tekoäly- ja automaatioyrytysten klusterin (Robocoast –verkoston) ja siihen liittyvän ekosysteemin kehittäminen.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Luonnoksessa todetaan, että datatalouden ja alustatalouden kehitys perustuu digitaalisen tiedon sujuvalle jakamiselle. Infrastruktuurin avaintuloksiin liittyen Satakuntaliitto haluaa nostaa esille, että tasa-arvoinen digitaalinen saavutettavuus on tärkeää. Saavutettavuus tuo alueelle työvoimaa, kilpailukykyä sekä luonnon ja palvelut lähelle. Luonnoksessa mainitaan, että kaikilla suomalaisilla kotitalouksilla ja yrityksillä on mahdollisuus gigabitin tietoliikenneyhteyteen ja 5G-verkko kattaa koko väestön vuonna 2030.

Digitaalisen kompassin tulisikin tukea tasa-arvoisten ja turvallisten datayhteyksien rakentumista myös esim. haja-asutusalueille. Digitaaliset yhteydet mahdollistavat etätyön, korvaavat työmatkoja ja ovat edellytys monelle yritystoiminnalle, jonka ei olisi tarpeen olla kaupungeissa (asiantuntijatyöt, ohjelmointi, verkkokauppa tms.). Tätä kautta tietoliikenneyhteydet vähentävät fyysistä liikennettä, tai ainakin mahdollistavat tämän.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Satakuntaliitto toteaa, että digitaalisen kompassin avaintulokset yritykset osa-alueen osalta on esitetty tarkoituksenmukaisesti ja erityisesti pk- yritysten TKI-yhteistyön lisääminen pk- yritysten kesken sekä suuryritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa on keskeistä. Pk- ja mikroyritysten digikehitys luo mahdollisuuksia työllistymiseen ja elinvoiman vahvistumiseen.

Satakuntaliitto haluaakin korostaa, että digitalisaation vaatima ajattelutavan muutos pitää tapahtua kokonaisvaltaisesti läpi yhteiskunnan. Esimerkiksi oppilaitoksien, yhdistyksien, pienien kuntien ja pk-yrityksien rooli ajattelutavan muutoksessa on merkittävä. Jotta Suomi pääsee mukaan datatalouden kasvuun, tarvitaan syvempää toimijoiden välistä yhteistyötä digitalisaation hyödyntämisessä.

Avaintuloksissa on mainittu yritysten ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisääntyminen mutta Satakuntaliitto näkemyksen mukaan tuloksissa tulisi huomioida tarkemmin myös toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja pk- yritysten TKI-yhteistyön lisääntyminen (suuryritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa).

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Satakuntaliitto toteaa, että digitaalisen kompassin avaintulokset julkisten palveluiden osa-alueen osalta on esitetty tarkoituksenmukaisesti. Digitalisaation, automaation ja tekoälyn käytön ja sovellusten yleistyessä korostuu myös digitaalisten taitojen ja valmiuksien merkitys.

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Satakuntaliitto korostaa, että mittareiden valintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska ne ohjaavat merkittävästi digitaalisen kompassin toteutusta ja sen toimeenpanossa tehtäviä painotuksia. Tämän vuoksi digitaalisen kompassin mittarit tulee käydä systemaattisesti läpi ja varmistaa resurssointi kompassin strategisten tavoitteiden seurantaan osaamisen osa-alueen osalta.

Digitaaliseen osaamiseen liittyvistä mittareista useat liittyvät koulutusten sisältöön sekä osaajien määrään. Satakuntaliitto nostaa esille, että työn murros edellyttää osaamisen päivittämistä sekä jatkuvaa oppimista. Tavoitteena olevat uudistuvat ja innovatiiviset osaamiskeskittymät luodaan alueellisten tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden sekä elinkeinoelämän yhteistyössä. Tätä digitaalisen kompassin tuloksena olevaa jatkuvan oppimisen julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä ei ole sisällytetty mittareihin.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Satakuntaliitto korostaa, että mittareiden valintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska ne ohjaavat merkittävästi digitaalisen kompassin toteutusta ja sen toimeenpanossa tehtäviä painotuksia. Tämän vuoksi digitaalisen kompassin mittarit tulee käydä systemaattisesti läpi ja varmistaa resurssointi kompassin strategisten tavoitteiden seurantaan infrastruktuuri-osa-alueen osalta.

Lausunnon luonnoksessa infrastruktuurit-osa-alueen osalta mainitaan kattavat tietoliikenneyhteydet, jotka luovat pohjan vihreän digitaalisen siirtymän ja uusien innovaatioiden ja palveluratkaisuiden käyttöönotolle. Satakuntaliitto nostaa esille, että ko. mittareiden valinnassa tulisi kiinnittää lisää huomiota vihreän digitaalisen siirtymän mittareille. Mittareiden tulisi myös olla riittävän yksinkertaisia ja helppokäyttöisiä.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Satakuntaliitto korostaa, että mittareiden valintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska ne ohjaavat merkittävästi digitaalisen kompassin toteutusta ja sen toimeenpanossa tehtäviä painotuksia. Tämän vuoksi digitaalisen kompassin mittarit tulee käydä systemaattisesti läpi ja varmistaa resurssointi kompassin strategisten tavoitteiden seurantaan yritykset-osa-alueen osalta.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Satakuntaliitto korostaa, että mittareiden valintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska ne ohjaavat merkittävästi digitaalisen kompassin toteutusta ja sen toimeenpanossa tehtäviä painotuksia. Tämän vuoksi digitaalisen kompassin mittarit tulee käydä systemaattisesti läpi ja varmistaa resurssointi kompassin strategisten tavoitteiden seurantaan julkisten palveluiden osa-alueen osalta.

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnoksessa todetaan, että kompassin tavoitteena on kehittää seurannan tueksi eri hallinnonalat kattavaa tilannekuvaa, joka pitää sisällään keskeiset digitalisaation ja datatalouden hallitusohjelma-

ja kehittämishankkeet (digisalkku). Satakuntaliitto toteaa, että digitaalisen kompassin seurannassa ja arvioinnissa tulisi huomioida alueellinen ulottuvuus ja edustavuus.

Satakuntaliitto painottaa, että tuloksellisuuden seurannan ja yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnin osalta on keskeistä huomioida kokonaisvaltaisesti sidosryhmäkenttä eri alueilla ja hyödynnetään niissä jo olemassa oleva osaaminen ja verkostot. Myös alueellisista tutkimus- ja koulutusorganisaatioista sekä yritysjärjestöiltä olisi hyvä olla edustus seuranta- ja arviointiryhmissä, koska yrityksillä on keskeinen rooli digitalisaation edistämässä. Satakunnassa toimii mm. maamme merkittävin automaatio- ja robotiikka-alan keskittymä (Robocoast –verkosto), jonka osaamista hyödynnetään monipuolisesti eri aloilla mm. maaseudun digitalisaation edistämiseksi.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Satakuntaliitto nostaa esille, että paikkatiedon merkitystä digitalisaation ja datatalouden kehityksessä tulisi tarkastella vahvemmin osana digitaalista kompassia.

Joni Jokela

Satakuntaliiton lausunnon ovat valmistelleet ohjelmapäällikkö Katja Laitinen ja aluekehitysasiantuntija Jenny Katila sekä hyväksynyt aluekehitysjohdaja Timo Vesiluoma.